

Аграрна сфера являється однією з провідних та найбільших галузей економіки, а тому стає привабливою для здобуття її об'єктів злочинними елементами. Криміналізація економічних відносин в аграрному секторі економіки призводить до деформації та атрофії правових форм, встановлення асоціальних норм поведінки в цій сфері. Насправді наслідки злочинів цієї категорії для суспільства є дуже вагомими й руйнівними, оскільки вони справляють не поверховий, а глибокий систематичний вплив на аграрний сектор економіки, механізм господарювання та наявну сукупність соціально-економічних відносин, а також все помітніше впливають на криміналізацію економічних відносин у державі загалом.

Кобиленко Є.Є.,

слухач магістратури Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, з кримінологічної точки зору, сьогодні є не лише формою прояву організованої злочинної діяльності, а й невід'ємним компонентом загальної криміногенної ситуації в Україні на сучасному етапі її економічного розвитку, що обумовлює актуальність вивчення причин та умов, які обумовлюють існування цього явища.

Детермінація злочинності є однією з найскладніших проблем в кримінології. Вчення про детермінацію нараховує декілька десятків видів детермінаційної взаємодії. При вивченні злочинності взагалі та окремих видів, груп злочинів розрізняють причини і умови (причинність) даних явищ, зв'язок станів, функціональну залежність, системно-структурні, статистичні та інші види зв'язків. Важливо наголосити, що

причинність вужча за детермінізм, бо вона відображає зв'язок між явищами тільки в певному відношенні, спрощуючи їх загальну взаємодію [1, с.90].

Серед соціально-економічних найбільш вагомими причинами та умовами легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом ми розглядаємо несприятливі тенденції економічного розвитку, спад виробництва, фінансова неспроможність підприємств, безробіття, соціальна незахищеність та розшарування населення, розбалансованість економіки.

Проте окремі соціальні групи використовують усю міць своєї організації і політичного впливу як засіб для здійснення перерозподілу доходів, що не завжди здається виправданим з погляду економічного становища, але вигідним для них. Як видно, в основі розподілу завжди перебуває захист суперечливих, конкуруючих інтересів. І це стосується великої частини грошових чи майнових прибутків.

Таким чином, доходи “не зароблені”, неправомірні, отримані в результаті нерівного розподілу за відсутності державного регулювання легко переходять у наступні фази процесу відтворення – обмін і споживання. Сутність цих процесів полягає в заснованому на прагненні до самозбереження опорі з боку інтересів, які перебувають під загрозою, а, отже і в боротьбі, де переважає не переконання, а співвідношення сил [2, с. 385].

Саме цим можна пояснити те, що установи і окремі особи, які займаються легалізацією і проти яких давно вже «повстала» суспільна думка, ще довго не втрачають свого статусу. Їх утримує сила опору зацікавлених у збереженні їх інтересів економічних і політичних сил.

В цілому, серед причин поглиблення економічної і демографічної кризи та зростання злочинності, ще у 2013 році справедливо називають кризу соціальних ідеалів, абсолютизацію матеріальних благ і втрату моральних цінностей у суспільстві, наростання відчуженості у стосунках між людьми, проявів бездуховності, агресивності і жорстокості. Перехід до ринкових відносин, що супроводжувався безкарним розграбуванням народного добра, створеного працею кількох поколінь нашого народу, фактичним розвалом вітчизняної економіки і зубожінням мільйонів людей, в духовно-емоційній

сфері позначені насадженням психології індивідуалізму і здириництва, неповаги до людини, пропаганди егоїзму, аморальності і цинічного прагматизму [3, с.21].

Значним фактором морально-психологічного характеру, що істотно впливає на процес легалізації злочинних доходів, стала пропаганда культу збагачення будь-якими засобами, поширення серед населення традицій кримінального світу [4, с. 187]. Злочинні стереотипи досягнення життєвих цілей усе більш охоплює масову свідомість українців.

З цього можна зробити висновки, що значна роль у детермінації процесу легалізації (відмивання) доходів належить саме *морально-психологічним факторам*. Зокрема, це суспільна свідомість, психологічне самопочуття людей, правосвідомість, ставлення до норм моралі і права. Без розуміння сучасного морально-психологічного стану суспільства, що переживає духовну та ідеологічну кризу, будь-які заходи щодо протидії злочинності можуть виявитися малоефективними.

Важливим спеціальним фактором, що впливає на процес легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є інтернаціоналізація цього процесу в національну економіку. Відмивання “брудних грошей” викликане інтеграцією фінансових і товарних ринків та прагненням одержувачів злочинних доходів уникнути розтаєснення своєї злочинної діяльності за допомогою концентрації операцій з легалізації доходів у країнах, де державний контроль відсутній або має істотні прогалини.

Однією з найбільш сприятливих умов такого стану є зростаюча професіоналізація легалізації злочинних доходів. Мова йде фактично про створення визначеного роду цеху фахівців у галузі легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, до якого входять представники різних професій – банкіри, юристи, бухгалтери та ін.

Наступним впливовим фактором, що зумовлює легалізацію злочинних доходів є блок причин нормативно-правового характеру.

У зв'язку з цим слід зазначити, що найважливіша роль серед соціальних норм, що регулюють економічні відносини, належить *правовим нормам*. Багато норм, спрямованих на боротьбу з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, та схожими діяннями, історично склалися на основі правових

звичаїв і окремих правових положень. Однак правовий звичай, як і норми, сформовані подібним чином, за своєю суттю мають обмежувальну дію, а саме такі недоліки законодавчого регулювання:

- невідповідність законодавства України міжнародним стандартам у сфері боротьби з відмиванням грошей;

- недосконалість закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом”;

- суперечність та неузгодженість норм у податковому законодавстві;

- недосконалість редакція ст. 209, 209-1 КК України;

- недосконалість законодавчого врегулювання банківської та кредитно-фінансової систем;

- недосконалість регулювання формування і виконання статей бюджетів різних рівнів;

- нечіткість законодавчого та іншого нормативно-правового регулювання порядку проведення операцій з коштами та іншим майном;

- широка сфера застосування законодавства, що охороняє інститут банківської, комерційної або іншої таємниці.

Виходячи з викладеного, можна дійти висновку, що недосконалості чинного законодавства поряд з вище зазначеними, мають також значний вплив на легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міллер А. Що таке причини та умови злочинів? // Право України. – 2001. – № 5. – С. 90.
2. Филонов В.П. Федоренко Д.В. Преступность в особо крупном промышленном городе: состояние, причины и меры по её предупреждению. – Донецк: ДИВД МВД Украины, 2002. – 281 с.
3. Верховна Рада України. Комітет з питань Національної безпеки і оборони. – Демографічна криза в Україні. Її причини та наслідки: Збірник матеріалів. – К.: Парламентське видавництво, 2003. – 450 с.

4. Лихолоб В.Г., Филонов В.П., Коваленко О.И., Михайлов А.Е. Криминология: Учебник / Под ред. В.Г. Лихолоба и В.П. Филонова. – Киев–Донецк, 1997. – 364 с.

Мякота Є.В.,

здобувач кафедри економічної
безпеки Національної академії
внутрішніх справ

ЩОДО ПОШИРЕННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Різні джерела акцентують увагу на тому, що відмивання коштів є однією з головних загроз економічній безпеці держави. Найбільший ризик відмивання коштів мають такі сфери економіки, як:

- зовнішньоекономічна діяльність;
- кредитно-фінансова сфера;
- паливно-енергетична галузь.

Серед них «лідером» є зовнішньоекономічна діяльність (зокрема, торгівля високоліквідними товарами, такими як кольорові метали, хімія, окремі види сільськогосподарської продукції тощо). Як правило, частина вивезеного тіньового капіталу пізніше повертається у країну у вигляді іноземних інвестицій. При цьому для реалізації схем відмивання коштів застосовуються такі прийоми:

- заниження ціни на експортовані товари;
- завищення ціни на імпортовані товари;
- фальшиві імпорتنі контракти, фіктивні кредитні угоди і

т.д.

Протягом тривалого часу основними схемами відмивання коштів залишаються вивіз капіталу за кордон через фіктивні та «транзитні» фірми, а також різні схеми, пов'язані з вивезенням готівки. При цьому, кримінальні структури використовують для відмивання коштів усе більш витончені схеми.